

Członkowie Komisji

Przewodniczący

Stanisław Piotrowicz
(PiS)Zastępca
Przewodniczącego

Jacek Swakoń (PjN)

Zbigniew Cichoń (PiS)

Paweł Klimowicz (N)

Leszek Piechota (PO)

Zbigniew Romaszewski
(PiS)

Jan Rulewski (PO)

Piotr Wach (PO)

Komisja zajmuje się sprawami dotyczącymi praw i wolności obywatelskich oraz ich instytucjonalnymi gwarancjami, sprawami związanymi z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości i z bezpieczeństwem publicznym. Komisja ponadto zajmuje się sprawami dotyczącymi przestrzegania prawa, przestrzegania praw człowieka, instytucjami społeczeństwa obywatelskiego i organizacjami pozarządowymi, a także rozpatrywaniem petycji kierowanych do Senatu i jego organów.

Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, podobnie jak inne komisje Senatu, rozpatruje ustawę budżetową w zakresie swojego działania i przekazuje opinię o ustawie Komisji Budżetu i Finansów Publicznych.

W Senacie VII kadencji (2007–2011) Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji jest jedną z 16 komisji stałych.

Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji jest sukcesorką komisji działających w Senacie II Rzeczypospolitej w latach 1922–1939. W ówczesnej izbie wyższej parlamentu działały Komisja Prawnicza, zajmująca się sprawami dotyczącymi wymiaru sprawiedliwości oraz Komisja Regulaminowa, zajmująca się petycjami. Po zakończeniu II wojny światowej Senat nie wznowił działalności, ponieważ został zlikwidowany po sfałszowaniu przez komunistów wyników narodowego referendum z 1946 r. Po odrodzeniu Senatu w 1989 r. powołano Komisję Praw Człowieka i Praworządności. W 2009 r. kompetencje komisji zostały rozszerzone o rozpatrywanie petycji – wniosków i skarg składanych przez obywateli. Działania podejmowane przez komisję odpowiadają zakresowi spraw, którymi zajmują się Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. W jej posiedzeniach często uczestniczą, oprócz przedstawicieli rządu, przedstawiciele organizacji społecznych i pozarządowych. Komisja współpracuje m.in. z rzecznikiem praw obywatelskich, Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Instytutem Pamięci Narodowej, Polskim Centrum Mediacji oraz niezależnymi ekspertami.

Komisja w pierwszych sześciu kadencjach

odrodzonego Senatu (1989–2007)

Okres transformacji ustrojowej demokratycznego państwa polskiego, respektującego prawa człowieka i obywatela, przypadający na lata 90. XX wieku, w istotny sposób wpłynął na główne kierunki działań komisji. Komisja koncentrowała się na podejmowaniu prac ustawodawczych dotyczących przede wszystkim sądownictwa, osób więzionych w latach dyktatury komunistycznej, przejawów dyskryminacji, łamania praw człowieka i wolności obywatelskich, warunków odbywania kary w zakładach karnych, a także repriwatywacji i roszczeń obywateli wobec Skarbu Państwa. W latach 90. komisja współuczestniczyła w pracach nad kompleksową zmianą kodeksu karnego i kodeksu karnego wykonawczego. Ich celem było zreformowanie polityki karnej państwa, tak aby ograniczyć liczbę osób odbywających karę w zakładach penitencjarnych. Komisja zorganizowała kilka konferencji poświęconych sytuacji osób przebywających w więzieniach oraz zagadnieniom probacji i mediacji – działań zmierzających do pojednania sprawcy z ofiarą. Ich efektem było uchwalenie w 2001 r. ustawy o kuratorach sądowych, która zmieniła model kuratorskiej służby sądowej ze społecznej na zawodową, a w 2004 r. – wniesienie przez komisję projektu uchwały mającej na celu zmianę polityki karnej opartej na idei sprawiedliwości naprawczej. Na rzecz stosowania kar nieizolacyjnych, mediacji oraz środków probacyjnych jako alternatywnych instrumentów przeciwdziałania przestępczości i jej skutkom. Senat w 2004 r. opowiedział się za postulowanymi przez komisję zmianami polityki karnej. Komisja inicjowała prace nad ważnymi projektami ustaw dotyczących m.in. osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a ponadto przygotowała projekt uchwały Senatu o ustanowieniu Dnia Ofiar Przestępstw oraz projekt ustawy o prawie repatriowanych obywateli do odszkodowania za pozostawione mienie. Projekty te zostały przyjęte przez parlament.

Komisja w VII kadencji Senatu (2007–2011)

Po 2007 r. komisja kontynuowała prace nad ustawodawstwem dotyczącym osób pozbawionych wolności. Przyjęta przez parlament ustawa o wykonywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego była m.in. efektem prac komisji nad systemem kar nieizolacyjnych. W roku 2009 Senat rozszerzył kompetencje Komisji Praw Człowieka i Praworządności o rozpatrywanie petycji obywatelskich. Nadsyłane do komisji petycje dotyczą najczęściej spraw z zakresu ustawodawstwa odnoszącego się do emerytur i rent, repriwatywacji, zasiłków rodzinnych, ordynacji wyborczej, sytuacji osób niepełnosprawnych i kombatanów oraz ochrony praw lokatorów.

Działalność pozalegislacyjna

W latach 2005–2007 komisja wizytowała działające w Polsce ośrodki dla cudzoziemców i uchodźców oraz punkty rejestracji imigrantów. Efektem tych wizyt było przygotowanie przez komisję analiz dotyczących prawidłowości stosowanych wobec cudzoziemców procedur. W roku 2007 komisja zorganizowała konferencję poświęconą przestrzeganiu w Europie praw podstawowych, a w roku 2008 – stosowaniu probacyjnych środków w polityce karnej i roli kuratorów sądowych w społeczeństwie obywatelskim. W sprawach polityki karnej komisja współpracuje m.in. ze Stowarzyszeniem Pomocy Społecznej, Rehabilitacji i Resocjalizacji im. Hansa Christiana Kofoeda, które działa zgodnie z duńskim programem pomocy osobom przebywającym w więzieniach oraz pozostającym na marginesie życia społecznego. Członkowie komisji biorą udział w spotkaniach międzynarodowych organizowanych przez Unię Europejską i NATO oraz na forum Rady Europy i ONZ.